

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad:	4 Rhagfyr 2025
Pwnc:	Diweddariad Archwilio Mewnol
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 MarcJones@ynysmon.llyw.cymru
Awdur yr Adroddiad:	Marion Pryor Pennaeth Archwilio a Risg MarionPryor@ynysmon.llyw.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd: Mae cylch gorchwyl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn gosod dyletswydd benodol ar y pwyllgor i oruchwyllo trefniadau archwilio mewnol y cyngor fel rhan o'i ddyletswyddau deddfwriaethol, dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011. (3.4.8.10.1) Mae gofyn i'r pwyllgor ystyried y diweddariadau ar waith archwilio mewnol yn cynnwys canfyddiadau allweddol, materion sy'n achosi pryder, ymatebion rheolwyr a'r camau sydd wedi eu cymryd o ganlyniad i waith archwilio mewnol. Gofynnir i'r pwyllgor ystyried crynodebau o adroddiadau archwilio mewnol penodol fel y gofynnwyd, gan gynnwys effeithlonrwydd rheoliadau mewnol a bydd yn monitro gweithrediad camau a gytunwyd arnynt. (3.4.8.10.10) Mae'r adroddiad hefyd yn cyflawni gofynion y Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang (sector cyhoeddus y DU) newydd, sy'n cael eu mandadu o 1 Ebrill 2025 ac maent yn cynnwys Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang (GIAS) yr IIA a'r Nodyn Gweithredu: Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang sector cyhoeddus y DU a Chod Ymarfer CIPFA ar gyfer Llywodraethu Archwilio Mewnol mewn Llywodraeth Leol yn y DU. Mae hefyd yn cyd-fynd â'r arferion sy'n cael e hargymell ar gyfer goruchwyllo archwilio mewnol, fel y nodir yn Natganiad Sefyllfa CIPFA: Pwyllgorau Archwilio mewn Awdurdodau Lleol a'r Heddlu 2022.	

1. Cyflwyniad

- 1.1 Mae Safon 11.3 y Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang (GIAS) yn gofyn i'r prif swyddog archwilio rannu canlyniadau gwasanaethau archwilio mewnol gyda'r bwrdd ac uwch reolwyr yn rheolaidd ac ar gyfer pob gweithgaredd. Yn ychwanegol at hyn, mae Safon 15.1 yn gofyn i'r prif swyddog archwilio rannu'r cyfathrebiad olaf gyda'r rheiny a all sicrhau bod y canlyniadau'r cael eu hystyried yn briodol.
- 1.2 Mae'r adroddiad hwn yn diweddarau'r pwyllgor, fel y mae'r sefyllfa ar 21 Tachwedd, ar yr archwiliadau a gwblhawyd ers y diweddariad diwethaf ar 30 Medi 2025, llwyth gwaith presennol archwilio mewnol a'n blaenoriaethau ar gyfer y tymor byr a chanolig wrth symud ymlaen.

2. Argymhelliad

- 2.1 Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ystyried:
- canlyniad gweithgareddau Archwilio Mewnol,
 - y sicrwydd a ddarparwyd a'n
 - blaenoriaethau wrth symud ymlaen.

Diweddariad Archwilio Mewnol

Rhagfyr 2025

Marion Pryor BA MA CMIIA CPFA ACFS

Pennaeth Archwilio a Risg

Cynnwys:

Crynodeb o Waith Sicrwydd a Gwblhawyd ers y Diweddariad Diwethaf ____ 1

Rheoli Perfformiad _____ 2

Diogelwch TGCh mewn Ysgolion Uwchradd _____ 2

Gwaith ar y Gweill _____ 3

Camau Gweithredu sy'n Weddill _____ 3

Blaenoriaethau _____ 4

Blaenoriaethau Tymor Byr/Canolig _____ 4

Blaenoriaethau yn y Tymor Hwyl _____ 4

Crynodeb o Waith Sicrwydd a Gwblhawyd ers y Diweddariad Diwethaf

- 1. Mae'r adran hon yn rhoi trosolwg o adroddiadau sicrwydd a gwblhawyd ers y cyfarfod ym mis Medi 2025, gan gynnwys y radd sicrwydd gyffredinol a nifer y materion/risgiau/cyfleoedd a godwyd.
- 2. Rydym wedi cwblhau dau ddarn o waith sicrwydd yn ystod y cyfnod, ac maent wedi'u crynhoi isod. Ceir trafodaeth fwy manwl arnynt yn ddiweddarach yn yr adroddiad:

Teitl	Lefel Sicrwydd	Critigol	Sylweddol	Cymedrol
Rheoli Perfformiad	Rhesymol	0	2	5
Diogelwch TGCh mewn Ysgolion Uwchradd	Cyfyngedig	0	5	6

Rheoli Perfformiad

Sicrwydd Rhesymol	Materion / Risgiau / Cyfleoedd	
	0	Critigol
	2	Sylweddol
	5	Cymedrol

3. Roedd ein hadolygiad yn ceisio ateb y cwestiwn allweddol a ganlyn:
A oes gan y cyngor drefniadau rheoli perfformiad effeithiol ar waith i sicrhau bod uwch arweinwyr ac aelodau etholedig yn derbyn gwybodaeth brydlon, gywir a chyflawn mewn perthynas â pherfformiad y cyngor yn erbyn ei brif flaenoriaethau ac amcanion, sy'n eu galluogi i ddal gwasanaethau i gyfrif yn effeithiol am eu perfformiad?
4. Mae gan y cyngor fframwaith rheoli perfformiad effeithiol sydd wedi'i angori yng Nghynllun y Cyngor 2023-28, gyda threfniadau llywodraethu sydd wedi hen wreiddio a phroses strwythuredig ar gyfer cynllunio, monitro ac adolygu blaenoriaethau strategol. Fodd bynnag, roedd yr adolygiad yn nodi meysydd allweddol i'w gwella er mwyn gwella aeddfedrwydd a chysondeb trefniadau rheoli perfformiad o fewn y sefydliad cyfan.
5. Yn neilltuoel, mae yna ddiffyg sicrwydd ynghylch ansawdd data ar lefelau gwasanaeth a chorfforaethol, sy'n creu risg o ran cywirdeb y canlyniadau sy'n cael eu rhannu. Mae adnoddau'r tîm Perfformiad Corfforaethol yn brin ac nid oes ganddo system bwrpasol i gefnogi trefniadau dilysu data cadarn. Mae arferion monitro perfformiad yn amrywio o un gwasanaeth i'r llall, ac nid oes cysondeb o ran defnyddio dangosyddion perfformiad allweddol (DPA) a threfniadau adolygu. Er bod diwylliant perfformiad cryf mewn rhai gwasanaethau, mae angen codi ymwybyddiaeth a darparu arweiniad mwy eglur i wasanaethau eraill.
6. Mae ymdrechion yn mynd rhagddynt i safoni prosesau gan ddefnyddio templed cynllun cyflawni gwasanaeth blynyddol, sy'n ceisio gwella trosolwg corfforaethol. Mae proses hunanasesu'r cyngor, sy'n ofynnol o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, yn cydymffurfio i raddau helaeth, ond byddai'n fuddiol gwella trefniadau craffu ac adolygu'r templed er mwyn sicrhau proses gyflawn a chywir.

Diogelwch TGCh mewn Ysgolion Uwchradd

Sicrwydd Cyfyngedig	Materion / Risgiau / Cyfleoedd	
	0	Critigol
	5	Sylweddol
	6	Cymedrol

7. Roedd ein hadolygiad yn ceisio ateb y cwestiwn allweddol a ganlyn:
Oes gan y cyngor drefniadau llywodraethu, isadeiledd a mesurau diogelwch TGCh effeithiol ar waith o fewn ei ystadau TG mewn ysgolion uwchradd?
8. Cwblhawyd y darn hwn o waith ar ein rhan gan Dîm Archwilio TG Cyngor Salford. Daethant i'r casgliad nad yw ysgolion uwchradd, at ei gilydd, yn lliniaru'r prif risgiau sy'n gysylltiedig â threfniadau llywodraethu, isadeiledd a diogelwch TGCh i lefel dderbyniol.
9. Er bod y cyngor wedi lansio sawl cynllun er mwyn gwella gwasanaethau TGCh ysgolion a mynd i'r afael â'r risgiau a nodwyd yn y tymor canol, nid ydynt yn gallu lliniaru'r heriau presennol ar unwaith.
10. Rydym wedi codi 11 mater/risg/cyfle a chytuno ar gynllun gweithredu gyda'r rheolwyr, sydd ar gael mewn dogfen ar wahân. Rydym wedi derbyn sicrwydd bod rheolwyr yn bwriadu mynd i'r afael â'r holl faterion a godwyd erbyn Gorffennaf 2026.
11. Oherwydd natur y pryderon a godwyd, bydd yr adroddiad a'r cynllun gweithredu yn cael eu trafod mewn sesiwn breifat o'r cyfarfod, ar ôl cymhwyso'r prawf budd cyhoeddus priodol.
12. Byddwn yn parhau i fonitro'r cynllun gweithredu a byddwn yn adrodd ar gynnydd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Gwaith ar y Gweill

13. Mae'r gwaith canlynol ar y gweill ar hyn o bryd:

Maes	Rheswm dros yr Archwiliad	Cam
Rheoleiddio ac Economaidd	Ymchwiliad	Gwaith Maes
Archwiliad TG: Diogelwch Ffisegol ac Amgylcheddol Canolfannau Data	Cofrestr Risgiau Strategol (YM3)	Adroddiad Drafft
Archwiliad TG: Rheoli Asedau TG	Cofrestr Risgiau Strategol (YM3)	Gohiriwyd ar gais y Prif Swyddog Digidol
Cyllid Gofal Cymdeithasol Oedolion: Asesiadau Ariannol - Gofal Preswyl a Nyrsio	Adolygiad Dilydol Cyntaf	Gwaith Maes
Rheoli'r Risg Diogelu	Cofrestr Risgiau Strategol (YM10/YM12)	Gwaith Maes
Rhaglenni Addysg Gynnar a Grant Gofal Plant	Adolygiad Dilydol Cyntaf	Gwaith Maes
Rheolaeth Ariannol	Cofrestr Risgiau Strategol (YM1)	Gwaith Maes
Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl	Ail Adolygiad	Gwaith Maes

Camau Gweithredu sy'n Weddill

14. Mae gwaith yn mynd rhagddo i gefnogi gwasanaethau i fynd i'r afael â'r holl 'Faterion / Risgiau / Cyfleoedd' a godwyd, a rhoi'r holl gamau gweithredu sy'n weddill ar waith.
15. Ar 21 Tachwedd, ar hyn o bryd nid oes unrhyw gamau gweithredu sydd wedi cyrraedd eu dyddiad targed i'w cwblhau sydd wedi dod yn 'hwyr'.

Blaenoriaethau

Blaenoriaethau Tymor Byr/Canolig

16. Mae ein gwaith presennol i'w weld yn yr adran [Gwaith ar y Gweill](#) yn gynharach yn yr adroddiad. Mae'r gwaith o gyflawni'r Strategaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2025-26 yn mynd rhagddo'n dda.
17. Rydym wedi llwyddo i recriwtio Uwch Archwilydd fydd yn ymuno â'r tîm ganol Rhagfyr. Bydd gwaith yn dechrau ar unwaith i gynefino'r swyddog newydd fel aelod o'r tîm.

Blaenoriaethau yn y Tymor Hwyr

18. Bydd gweithredu gofynion y Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang newydd yn y Sector Cyhoeddus yn y DU yn parhau dros y 18 mis nesaf.